

Security-Social Analysis of the Unrest in the Fall of 2022

Received: 01, December, 2022

Accepted: 21, December, 2022

Article type: Research Article

PP: 1-28

DOI:

[10.22034/entezam.2022.100245](https://doi.org/10.22034/entezam.2022.100245)

Hassan Mofakhami Shahrastani

Assistant Professor, Passive Defense Department, Imam Hassan Mojtabi University, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email:

h.mofakhami1355@gmail.com

Ali Ehtashami

Assistant Professor, Department of Internal Security, Amin Police University, Tehran, Iran. Email:

110ehteshami@gmail.com

Abstract

Background and objectives: From time to time, the Islamic Republic of Iran suffers from social unrest due to the plans of the enemy on the basis of one of the internal events. At the end of September 2022, riots occurred in parts of the country, especially in the western provinces, due to the fault of I.R.I. moral security police in the death of one of the citizens. The purpose of this research is the security-social analysis of this unrest.

Method: The present applied research was conducted with a qualitative approach based on the data available in the internal database of the I.R.I. Public Security Police. These data were obtained from the summary of interviews and personality analysis of all the people who were actively present in the riots of the fall of 2022 and were directed to the public security police for justification and interview. The available data were reviewed in full and categorized by qualitative content analysis.

Findings: The analysis of the findings taken from the media and social networks shows the reaction of different streams of opponents, opposition groups, monarchists and anarchists in producing content and various actions with special techniques in opposition to the Islamic Republic of Iran. The training provided in this space has created various challenges for the country. The content analysis of the interviews includes fifty categories in seven different dimensions for analysis, which are: field, ideological and religious, network-guidance, behavioral, livelihood-economic, security-information and external intervention.

Results: The analysis of this study shows that new unrest using Internet communication has sought to theorize the intellectual circles to gain public opinion of youth, women and religious and ethnic minorities, and to induce severe censorship thinking in Iran, which requires independence to achieve independence. Thought is the demand and the fight against ignorance, especially media ignorance. On the other hand, informing the people with a correct narrative to prevent the narratives of the opposition and the opposition should be at the forefront.

Keywords: Unrest, Disturbance, Moral security, Guidance patrol.

تحلیل امنیتی - اجتماعی ناآرامی‌های پاییز 1401

چکیده

زمینه و هدف: کشور جمهوری اسلامی ایران گه‌گاهی، با برنامه‌ریزی‌های دشمن بر بستر یکی از رخداد‌های داخلی، دچار ناآرامی‌های اجتماعی می‌شود. در آخر شهریور 1401 به بهانه تقصیر پلیس امنیت اخلاقی فاتب در فوت یکی از شهروندان، ناآرامی‌هایی در نقاطی از کشور به‌ویژه استان‌های غربی رخ داد. هدف این تحقیق، تحلیل امنیتی - اجتماعی این ناآرامی‌ها است.

روش: تحقیق کاربردی حاضر با رویکرد کیفی مبتنی بر داده‌های موجود در بانک اطلاعاتی داخلی پلیس امنیت عمومی فراجا انجام شده است. این داده‌ها از جمع‌بندی مصاحبه‌ها و تحلیل شخصیت تمام افرادی به‌دست آمده است که در اغتشاشات پاییز 1401 حضور فعال داشته و برای توجیه و مصاحبه به پلیس امنیت عمومی هدایت شدند. داده‌های موجود به‌صورت تمام‌شمار بررسی و با تحلیل محتوای کیفی مقوله‌بندی شد.

یافته‌ها: تحلیل یافته‌های برگرفته از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی، نشان‌دهنده واکنش جریان‌های مختلف معاندین، گروه‌های اپوزیسیون، سلطنت‌طلب‌ها و آنارشست‌ها در تولید محتوا و اقدامات مختلف با تکنیک‌های ویژه در مخالفت با جمهوری اسلامی ایران است. آموزش‌های ارائه‌شده در این فضا، چالش‌های مختلفی را برای کشور ایجاد کرده است. تحلیل محتوای حاصل از مصاحبه‌ها، پنجاه مقوله را در هفت بُعد مختلف برای تحلیل در بر دارد که عبارت است از: میدانی، عقیدتی و مذهبی، شبکه‌ای - هدایتی، رفتاری، معیشتی - اقتصادی، امنیتی - اطلاعاتی و مداخله خارجی.

نتیجه‌گیری: تحلیل‌های این تحقیق نشان می‌دهد، ناآرامی‌های جدید با استفاده از ارتباطات اینترنتی به‌دنبال تئوری‌پردازی محافل فکری برای به‌دست گرفتن افکار عمومی جوانان، زنان و اقلیت‌های مذهبی و قومی و القای تفکر سانسور شدید در ایران بوده که مقابله با آن مستلزم دستیابی به استقلال فکری، مطالبه‌گری و مبارزه با جهل به‌ویژه جهل رسانه‌ای است. از طرفی، اطلاع‌رسانی به مردم با روایتگری صحیح برای جلوگیری از روایت‌سازی‌های معاندین و مخالفین باید در صدر اقدامات قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: ناآرامی، اغتشاش، امنیت اخلاقی، گشت ارشاد.

دریافت: 4401/99/00

پذیرش: 4411/99/00

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

صص: 1-88

شناسه دیجیتال (DOI):

[10.22034/entezam.2022.100245](https://doi.org/10.22034/entezam.2022.100245)

حسن مفخمی شهرستانی

استادیار گروه پدافند غیرعامل، دانشگاه افسری و تربیت پلیس امام حسن مجتبی (ع)، تهران، ایران (نویسنده مسئول). رایانامه: h.mofakhami1355@gmail.com

علی احتشامی

استادیار گروه امنیت داخلی، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران. رایانامه: 110ehteshami@gmail.com

آمریکا که در سند امنیت ملی‌اش، خود را کدخدا و رهبر مطلق و خاورمیانه را قلب جهان معرفی می‌کند، برای دستیابی و تسلط کامل بر این منطقه در سال 2022 با یک چالش اساسی یعنی ایران منطقه‌ای به مفهوم ائتلاف امنیتی و راهبردی ایران با روسیه و چین روبه‌رو شد. به همین دلیل، آمریکا خود را ملزم به مقابله با توانمندی‌های ایران می‌داند و بهترین راه مقابله با این توانمندی‌ها را سازوکارهای ائتلافی قرار داده است؛ یکی از این سازوکارها یکپارچگی راهبردی در همه ابعاد اقتصادی، سیاسی و امنیتی است (متقی، 1401، ص 1). با این هدف به تحلیل وضعیت ایران پرداخته و نقاط خاصی را به‌عنوان نقاط حساس و دارای قدرت مانور و زمینه توطئه شناسایی می‌کند. این نقاط عبارت‌اند از: زنان، اقوام (اقلیت‌های قومی، اقلیت‌های مذهبی، گروه‌های اجتماعی) و محدودیت‌های دینی.

در موضوع زنان یکی از هدف‌گذاری‌های آمریکا در سال‌های اخیر، توسعه کم‌حجابی در بین زنان با هدف عادی‌سازی آن برای رسیدن به بی‌حجابی علنی و برهنگی آنان بوده است. پلیس امنیت عمومی فراجا نیز مأموریت مقابله با کشف حجاب را به‌عنوان یک جرم مشهود، در برنامه‌های خود داشته و دارد. استناد قانونی این پلیس، ردیف «ج» بند 8 ماده 4 قانون فراجا مبنی بر لزوم مبارزه سازمان انتظامی با منکرات و فساد و تبصره ذیل ماده 638 قانون مجازات اسلامی مبنی بر مجازات کشف حجاب در اماکن عمومی است. در اجرای این مأموریت یکی از شهروندان به‌دلیل انجام این جرم مشهود، به همراه سایر افراد با جرم مشابه، برای شرکت در یک کلاس توجیهی به پلیس امنیت اخلاقی هدایت شد. وی به‌طور ناگهانی در این مقر به کما رفت و پس از انتقال به بیمارستان کسرای تهران، علی‌رغم تلاش‌های کادر درمانی این بیمارستان، اقدامات درمانی مؤثر واقع نشد و ایشان فوت کرد. به بهانه فوت آن شهروند در تاریخ 1401/06/25 و با حمایت آمریکا، رژیم صهیونیستی، اپوزیسیون خارج و داخل، ناآرامی‌هایی در کشور رقم خورد که با حمایت گسترده رئیس‌جمهور آمریکا از اغتشاشگران و پیام همراهی با آن‌ها همراه بود. در پی این ناآرامی‌ها،

فعالیت مدارس و دانشگاه‌ها مختل شد و در برخی از نقاط کشور به‌ویژه در استان‌های غربی، دامنه ناآرامی‌ها به خیابان‌ها کشید و رنگ و بوی خشونت گرفت. آتش‌زدن قرآن، آتش‌زدن حسینیه‌ها و مساجد و بانک‌ها و ماشین‌های مردم، برداشتن حجاب از سر زنان محجبه، ناامنی خیابان‌ها و قتل افراد بی‌گناه؛ مصادیقی از ناامنی‌ها و برهم‌زدن نظم و امنیت عمومی بود که رخ داد.

اندیشکده‌های آمریکایی به کانون راه‌اندازی جنگ شناختی علیه جمهوری اسلامی ایران بدل شده‌اند؛ به قسمی که اندیشکده آمریکایی بنیاد دفاع از دموکراسی اف‌دی‌دی¹، تحلیلی در ناآرامی‌های مهر 1401 ارائه کرد که حاکی است: با فوت مهسا امینی (که این بنیاد از آن به کشتن یاد کرده است) میلیون‌ها رسانه (مدیا) علیه ج.ا. ایران خلق شده اما نخبگان حاکم متوجه تغییر در جامعه ایران نشدند و امروز حکومت با این موج از رسانه مواجه است. زنان در خط مقدم جامعه جدید ایران قرار دارند تا این اعتراضات را راهبری کنند و موفقیت در این اعتراضات منجر به حذف جمهوری اسلامی و تفوق راهبردی ایالات متحده آمریکا در منطقه خواهد شد. اعتراضات در ایران در وهله اول فاقد هرگونه رهبر با دستور کار سیاسی است که باید با مقاومت معترضین به یک جنبش گسترده تبدیل و سپس سازمان‌دهی شود. علاوه بر این‌ها، حمایت‌های علنی آمریکا از این اغتشاشات را می‌توان در این نکته به‌خوبی مشاهده کرد که در شرایطی که ایران تحت تحریم‌های همه‌جانبه آمریکا قرار دارد، آمریکا مجوز ارائه خدمات اینترنت ماهواره‌ای استارلینک به کاربران ایرانی به‌صورت رایگان را صادر کرد. تجربه‌ای که به‌دلیل ازبین‌رفتن زیرساخت‌های اوکراین برای استفاده از اینترنت در جنگ با روسیه در آن کشور رخ داد و جواب گرفت. این تحلیل‌های آمریکایی نشان از آن دارد که با مقصر جلوه‌دادن حکومت جمهوری اسلامی، آمریکا می‌خواهد از اهرم تحریم برای فشار به ایران استفاده کند. با این اوصاف و بهانه قرار دادن فوت آن شهروند، یک جرقه اولیه به جامعه القا شد و زنان و جوانان از دانشگاه‌ها و مدارس برای شرکت در خط مقدم این اعتراضات به میدان فراخوانده شدند. البته باید به این تحلیل مقام

1- Foundation for Defense of Democracies (FDD)

معظم رهبری در مراسم مشترک دانش‌آموختگی دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح در مورخ 1401/07/11 توجه داشت که «اگر قضیه این دختر جوان هم نبود، یک بهانه دیگری درست می‌کردند، برای اینکه امسال در اول مهر در کشور ناامنی و اغتشاش درست کنند.» ناآرامی‌های مهر 1401 با جبهه‌گیری مستقیم و علنی مقامات فعلی و قبلی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران به بهانه دستیابی به اهداف امنیت ملی آمریکا صورت گرفت و آمریکا در این راه، از تمام قوای منطقه‌ای و داخلی خود برای انجام یک جنگ ترکیبی شناختی استفاده کرد.

بررسی روند این اقدامات مستلزم انجام پژوهش با تحلیلی برگرفته از متن ناآرامی‌ها و اغتشاشات بود، امری که به دلیل تازگی تاکنون به صورت مدون و علمی انجام و منتشر نشده است. این تحلیل می‌تواند چراغ راهی برای تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران در وقایع مشابه آتی باشد؛ لذا این تحقیق برای پاسخ به این سؤال انجام شده است که ناآرامی‌های پاییز 1401 را چگونه می‌توان از منظر امنیتی و اجتماعی تحلیل کرد؟

پیشینه پژوهش

کرمی (1401) در پژوهشی با عنوان «طراحی الگوی انتظامی پیشگیری از شکل‌گیری اجتماعات غیرقانونی و کنترل آن» دریافت برای پیشگیری از شکل‌گیری اجتماعات غیرقانونی و کنترل آن می‌توان الگویی انتظامی در دو بُعد اجتماعات غیرقانونی صنفی - کارگری و سیاسی - امنیتی مفهوم‌سازی کرد. علی‌اصغری (1400) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی علل و ابعاد امنیتی شدن ناآرامی‌های اجتماعی» به این نتیجه رسیده است که علل و عواملی مانند نوع بحران و ویژگی‌های آن، بازیگران مؤثر در بحران، میزان جدی بودن تهدیدات ناشی از بحران، بافت جغرافیایی محل وقوع بحران، میزان برخوردی‌های خشونت‌آمیز در بحران، تعدد و تنوع مسائل چالش‌برانگیز، متغیرهای ساختاری، روش‌های مدیریت بحران و سطح تلاطم محیط می‌توانند موجب امنیتی شدن بحران‌های اجتماعی شوند. عسگری و حسینی (1400) در تحقیقی با عنوان

«تبیین فرایند و معرفی عوامل وقوع ناآرامی‌های اجتماعی در ج.ا.ایران» به این نتیجه رسیده‌اند که ناآرامی‌های اجتماعی در کشور از توالی مراحل «اختلال»، «تکانه»، «بی‌تعادلی» و «جرقه» به‌وجود می‌آید و عواملی همچون «بیکاری، بی‌ثباتی اقتصادی و کاهش ارزش پول ملی، افزایش شکاف‌های طبقاتی، پایین‌بودن نرخ سرمایه‌اجتماعی، سیاست‌ها و طرح‌های دشمن و سرویس‌های اطلاعاتی آن‌ها در زمینه براندازی نظام، نفوذ و عملکرد نفوذی‌ها، کارکرد مخرب فضای مجازی، فساد اقتصادی و سیاسی - اداری، غفلت جامعه اطلاعاتی، ضعف برخی اجزای فرهنگ امنیتی» در این فرایند نقشی تعیین‌کننده داشته و خواهند داشت. یآوری بافقی (1390) رساله دکتری خود را با عنوان «طراحی الگوی پیش‌نگری بحران‌های اجتماعی به‌منظور پیشگیری از آن‌ها توسط ناجا» و با هدف ارائه الگویی با تمرکز بر بحران‌های اجتماعی و به‌منظور پیش‌نگری آن‌ها به رشته تحریر درآورد تا مبتنی بر آن پلیس، توانایی پیشگیری از وقوع چنین بحران‌هایی را داشته باشند. یافته‌های این رساله حاکی است، طرز تلقی بر این است که بیشترین امنیت و آرامش اجتماعی زمانی برقرار می‌شود که حل مسئله مبتنی بر گفت‌وگو باشد و طیف کلی مفهوم امنیت و آرامش اجتماعی را نیز شامل شود (دیدگاه عام‌گرا و نرم‌افزاری). 31 عامل به‌عنوان عوامل ارتقاءدهنده امنیت اجتماعی لحاظ شده که در آن افزایش سطح رفاه جامعه، گسترش عدالت اجتماعی و وجود یا ایجاد قانونی به‌منظور تأمین منافع تمام افراد به‌جای تأمین منافع گروه یا گروه‌های خاص در مراتب اول تا سوم قرار دارند. در انتها نیز مدل پیش‌نگری بحران‌های اجتماعی به‌منظور پیش‌گیری از آن‌ها توسط ناجا با تأکید بر مؤلفه‌های موضوعات، افراد، زمان و جغرافیا ارائه شده است. رشادت‌جو، رضایی و میرحق‌جو (1390) در مقاله‌ای با عنوان «نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت بحران‌های اجتماعی کلان‌شهرهای ایران مطالعه موردی: شهر رشت» دریافته‌اند، در کلان‌شهرهای ایران شاخص‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد، مشارکت، حمایت، انسجام، احساس زندگی، ارزش زندگی) که از وضعیت مناسب‌تری برخوردارند آن‌هایی هستند که بیشتر با وجوه سنتی جامعه در ارتباطند و شاخص‌هایی که با زندگی مدرن رابطه

بیشتری دارند در وضعیت نامطلوب‌تری قرار می‌گیرند. هرچه بر میزان سرمایه اجتماعی شهروندان افزوده شود، مدیریت بحران‌های اجتماعی نیز مؤثرتر خواهد شد.

اینس، بورن و لیندل^۱ (2021) در مقاله‌ای با عنوان «پس از شورش: ارائه دستورکاری در مورد اثرات بلندمدت ناآرامی شهری» با مطالعه سابقه طولانی‌مدت شورش‌ها و اغتشاشات شهری لندن (2011) و استکهلم^۲ (2013)، توجه ویژه‌ای به سه حوزه موضوعی دارند: (الف) پاسخ‌های سیاستی؛ (ب) حافظه شهری؛ و (ج) احساسات و ذهنیت‌ها. این مقاله تغییراتی مانند مداخلات مختلف دولتی و بخش خصوصی، را در دو شهر آشکار می‌کند؛ و با مطالعه تغییر شکل جامعه مدنی و چگونگی مقاومت ساکنان، سازگاری با تغییرات و ترویج آن به چگونگی ساخت، همکاری و سبک زندگی پس از شورش‌ها در بافت‌های مختلف شهری می‌پردازد. اسنو، ویگنتارت و کاریگال براون^۳ (2007) در مقاله‌ای با عنوان «چهارچوب‌بندی شورش‌های فرانسوی» با تحلیل مقالات منتشرشده در روزنامه‌های 12 کشور در خصوص شورش‌های فرانسه، این چهارچوب‌ها را در چهار بُعد «ایدئولوژیکی، زمینه‌ای، اسنادی و زمانی» استخراج و معرفی کرده‌اند. وانگ^۴ (2002)، در کتابش در تحلیل نظریه شاو و مک‌کی^۵ به بررسی شهر پرداخته و جرائم شهری را تحت تأثیر فضای مناطق خاص شهری معرفی کرده است. وی شهر را نه صرفاً یک پدیده جغرافیایی، بلکه یک پدیده فضایی دیده است که متغیرهای متعدد درون آن دارای یکپارچگی ارگانیک هستند و در فرایند مداوم «هجوم، چیرگی و جانمایی» قرار دارند. وی در مطالعه خود اذعان داشت که در مناطق حاشیه‌ای، سنت‌های عرفی، نهادهای محله‌ای و افکار عمومی که محله‌ها از طریق آن‌ها رفتار افراد را کنترل می‌کنند، به‌طور عمده از هم فروپاشیده‌اند و

1- Ince, Borén & Lindell

2- Stockholm

3- Snow, Vliegenthart & Brown

4- Wong

5- Shaw & McKay

مناطق حاشیه‌ای و گتوها، فرصت‌های متعددی را برای فعالیت‌های مجرمان در اختیار آنان قرار می‌دهند. از طرفی، فعالیت‌های مجرمانه از همان ابتدا از طریق بازی‌های کودکانه در زندگی ساکنین این مناطق نمایان می‌شود.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، پیشینه تحقیق با نگاه تحلیل اجتماعی به ناآرامی‌ها پرداخته و آن‌ها را ریشه‌یابی کرده و در پی ارائه راهکارهایی برای رفع یا آرام‌سازی این ناآرامی‌ها بوده‌اند. این مقاله علاوه بر اینکه به آن نوع موضوعات در یک ناآرامی متفاوت نظر دارد، با روشی متفاوت و متکی به اسنادی ویژه که خاص بحران اخیر است، به تحلیلی امنیتی از موضوع نیز پرداخته است.

ناآرامی اجتماعی:

منظور از ناآرامی عبارت است از: ابراز نارضایتی گروه‌هایی از مردم که باعث برهم‌خوردن نظم جامعه و وقوع جرائم و تخلف‌ها می‌شود (عسگری، 1399، ص 284). مختل نمودن رفت‌وآمد مردم، بستن خیابان‌ها، حمله پراکنده و کم‌شدت به عوامل انتظامی و شهروندان، وارد آوردن آسیب و خسارت به اموال عمومی و خصوصی، دادن شعارهای خلاف اصول و مبانی جامعه و اموری از این قبیل که به صور آگاهانه یا ناآگاهانه صورت می‌گیرد و با قواعد و قوانین جاری کشور در تعارض است، از مصادیق ناآرامی به‌شمار می‌آید (الیاسی، 1382، ص 92). ناآرامی‌ها منجر به اجتماعات غیرقانونی می‌گردد که به اشکال زیر مشاهده می‌شوند: اعتصاب، تحصن، تجمع و ازدحام، راهپیمایی و تظاهرات، اغتشاش، قیام، بلوا و آشوب (شاه‌بهرامی، 66، ص 1388). ناآرامی را به‌عنوان یک شکاف بین دولت و جامعه می‌توان تعریف کرد که این ناآرامی باعث بی‌ثباتی سیاسی در جامعه می‌شود. ناآرامی، پدیده‌ای است که زاینده مسائلی همچون تظاهرات خشونت‌آمیز، خیزش‌های اجتماعی، ناکامی و بن‌بست اقتصادی است (احمدی، الوند و شمسایی، 31، ص 1392).

اغتشاش: اقدامی است همراه با خشونت که از سوی افراد در مقابله با نظام حاکم بر هر مجموعه‌ای اتفاق می‌افتد و همواره بی‌نظمی و ناامنی را با خود به

همراه دارد. یا به عبارتی اقدام شدید و عملی دو نفر یا بیشتر به منظور به هم زدن آرامش عمومی در جامعه که مخالف قوانین جاری کشور باشد به طوری که موجب اختلال در نظم و تخریب و خسارت به اموال دولتی و عمومی شود، و واحدهای انتظامی مثل پاسگاه‌ها و کلانتری‌ها قادر به کنترل اوضاع نگردند و حضور یگان ویژه در آن صحنه ضروری تشخیص داده می‌شود (مهری‌نژاد، مجیدی و صیدی، 1387، ص 31).

اعتراض: اعتراض، ابزار مخالفت به صورت نوشتاری یا علمی یا گفتاری در مقابل رویدادهای سیاسی یا اجتماعی است. اعتراض ممکن است به صورت فردی باشد یا تظاهرات گروهی (یاوری بافقی، 1393، ص 43). مطابق با اصل ۲۷ قانون اساسی «تشکیل اجتماعات و راه‌پیمایی‌ها بدون حمل سلاح، به شرط آن که مخل مبانی اسلام نباشد، آزاد است.» برابر بند 2 ماده 4 قانون فراجا، «مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم و شورش و حرکت‌هایی که مخل امنیت کشور باشد» و طبق بند 3 همین ماده، «تأمین امنیت برگزاری اجتماعات، تشکل‌ها، راه‌پیمایی‌ها، فعالیت‌های قانونی و مجاز و ممانعت و جلوگیری از هرگونه تشکل و راه‌پیمایی و اجتماع غیرمجاز و مقابله با اغتشاش، بی‌نظمی و فعالیت‌های غیرقانونی از وظایف فراجا است.» باوجوداین، پلیس رویکردی مبتنی بر پنج معیار را به این ترتیب برای اعاده نظم و برقراری امنیت و برخورد با اغتشاشگران و تجمعات غیرقانونی در پیش گرفت: رویکرد مدارا و خویشتن‌داری، دعوت به آرامش از طریق سخنرانی و هشدار کلامی، متفرق کردن تجمعات بدون توسل به ابزارهای بازدارنده، در صورت لزوم استفاده از تجهیزات کنترلی برابر قانون و درنهایت، بازداشت اغتشاشگران (ستاد حقوق بشر ج.ا. ایران، 1401).

بحران اجتماعی: منظور از بحران‌های اجتماعی آن دسته از بحران‌هایی است که به گروه‌های اجتماعی گسترش یافته و موجب به خطر افتادن و به هم خوردن تعادل عمومی و زندگی اجتماعی می‌شوند. زمانی یک بحران اجتماعی از نظر کمی و کیفی آشکار می‌شود که نظام اجتماعی، توانایی حل مسائلی که پیش از این توان حل آن‌ها را داشته، از دست می‌دهد و دیگر توان مهار و واپایش

حوادث غیر دلخواه را ندارد (سوری، 1394، ص 103). ایران بعد از انقلاب اسلامی با غائله‌ها و فتنه‌های مختلفی مواجه شد که عمدتاً بُعد سیاسی داشت و هدف آن‌ها براندازی نظام بود. ریشه‌های این نوع اعتراضات را می‌توان در مسائل اقتصادی (اعتصاب‌ها و تظاهرات پراکنده شهری دهه 60 و 70 شمسی)، اجتماعی (بحران‌هایی که با نارضایتی‌های برون‌ریز و ناآرامی‌های گسترش‌یافته و پرشور گروه‌های اجتماعی مانند زنان یا جوانان همراه بود)، انگیزه‌های قومی، فرهنگی و دینی (ناآرامی‌ها و تظاهرات ناگهانی پس از مسابقه فوتبال در دهه 80 و شرکت گسترده جوانان در مراسم فوت یک خواننده سبک جدید در تهران) و سیاسی (فتنه بزرگ 3388) دانست. ناآرامی‌ها یا تنش‌های آرام، همان واکنش به نابهنجاری و تعارض‌های درونی جامعه است که به دلیل شرایط فرهنگی، سیاسی و امنیتی و گاه‌به‌گاه در موارد مقتضی و به دنبال بروز وقایع یا تصمیم‌های سیاسی، شکل می‌گیرد (نمونه آن، حوادث کوی دانشگاه در 18 تیرماه 3388 و جریان متعاقب آن در خرداد 82 است). پایین بودن آستانه تحمل مردم در کنار ناامنی‌ها و پراکندگی گروه‌های اجتماعی، معمولاً این گونه ناآرامی‌ها و بحران‌ها را پدیدار می‌سازند (احتشامی، بیات، سام‌دلیری و شعبانی، 3398، ص 85).

روش

پژوهش حاضر، پژوهشی کاربردی است که داده‌های آن با رویکردی کیفی جمع‌آوری و تحلیل شده است. پلیس امنیت عمومی فراجا با کلیه افرادی که در اغتشاشات پاییز 1401 حضور فعال داشته و برای مصاحبه و توجیه به آن پلیس هدایت شدند، مصاحبه و ویژگی‌های فردی آن‌ها را نیز ثبت کرده است. داده‌های موجود در این اسناد جمع‌آوری شده در یک فایل اکسل موجود است و به صورت تمام‌شمار، مبنای گردآوری یافته‌های این پژوهش قرار گرفته است. این داده‌ها با روش تحلیل محتوای کیفی، تحلیل و مفاهیم پایه، زیرمقوله‌ها و مقوله‌ها از این تحلیل استخراج شده است.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

با توجه به وجود سطح دسترسی محدود و محرمانه‌بودن، این اطلاعات قابلیت انتشار ندارد.

یافته‌های استنباطی

پژوهشگران با دسته‌بندی داده‌ها به هفت مقوله اصلی رسیده‌اند. مفاهیم، زیرمقوله‌های به‌دست‌آمده در هفت مقوله میدانی، عقیدتی - مذهبی، شبکه‌ای - هدایتی، رفتاری، معیشتی - اقتصادی، امنیتی - اطلاعاتی و مداخله خارجی دسته‌بندی شدند. مفاهیم، زیرمقوله‌ها و مقوله‌ها در جدول‌های شماره 1 تا 7 نشان داده شده است.

جدول شماره (1) مفاهیم و زیرمقوله‌های میدانی

مفاهیم	زیرمقوله‌ها
در کردستان (در ماجرای فوت خانم امینی) و بلوچستان (ادعای تجاوز به دختر بلوچ) و لرستان، تحریک قومی - مذهبی در دستور کار معاندین قرار دارد و ادامه پروژه در خوزستان و سایر استان‌ها (براساس آسیب‌پذیری بومی) محتمل است.	تحریکات قومی مذهبی
کرونا و تعطیلی مدارس و همه‌گیری استفاده بی‌قیدوشرط از اینترنت و فضای مجازی به‌واسطه وجود انواع فیلترشکن‌ها آن هم بدون کنترل مناسب از سوی والدین، به‌عنوان تهدیدی مؤثر و پیشرانی تشدیدکننده در بروز و ظهور این طیف از نسل جوان عمل نموده و در طرز فکر و سبک زندگی متهمین مشهود است.	
برخی از صاحب‌شوندگان مدعی سابقه فعالیت‌های مذهبی بوده و بیان داشته‌اند که از زمان انجام برخی معاصی مانند شرب خمر، استعمال مواد مخدر یا روان‌گردان، کم‌توجهی یا بی‌اعتنایی به حرمت ارتباط با جنس مخالف، تغییر غیراعتلایی و انحطاطی در سهل‌انگاری در نماز و متعاقباً ترک نماز و سایر واجبات؛ درواقع تغییر سبک زندگی داده و از گذشته خود دور شده و الآن در اینجا هستند.	تغییر غیراعتلایی و انحطاطی در سبک زندگی و طرز تفکر
تعدادی از اغتشاش‌گران، فرزندان افراد مقید به اسلام و مسائل شرعی بوده‌اند. در میان آشوب‌گران، تعدادی از افراد دارای سوابق مثبت هم گزارش شده که به-دلیل ضعف اعتقادی به‌رغم سازمان‌دهی به‌منظور کنترل ناآرامی‌ها، خود تحت تأثیر فضای هیجانی محیط قرار گرفته و اقدام به آتش‌زدن و تخریب اموال کرده‌اند.	
مصاحبه‌شوندگان اغلب در صحبت‌های خود به عدم سنخیت علایقشان با سبک انحراف فرهنگی و رسوخ ضد	

ارزش‌های غربی و غیربومی	زندگی خانواده و جامعه اذعان داشته‌اند.
	آنان دارای تیپ فکری مشترک و یکسانی با چسبندگی به سبک زندگی غربی و بیگانگی با سبک ایرانی - اسلامی هستند.
	رسوخ فرهنگ و ارزش‌های غیررسمی و همسو با ولنگاری غربی در میان نوجوانان
	تربیت یافتگی اکثر جوانان و نوجوانان براساس مؤلفه‌های سبک زندگی غربی عامل پیشران و مهم‌ترین مؤلفه در بروز کنش‌های اجتماعی با رویکرد ضدامنیتی بوده است.
	وجود نشانه‌های واضحی از لذت‌جویی، رفاه‌طلبی و... در میان مصاحبه‌شوندگان جوان
	ایجاد شکاف و فاصله بین‌نسلی و وجود متغیرهای پیشران در جامعه برای تبدیل نارضایتی‌ها به اعتراضات
	سستی نهاد خانواده و موافقت، بی‌تفاوتی یا انفعال برخی والدین در برابر رفتار و کردار فرزندان
انقطاع فکری و ارتباطی فی‌مابین والدین و فرزندان و ضعف روابط عاطفی و سستی نهاد خانواده	تأمین امکانات رفاهی کنترل‌نشده برای جوانان و نوجوانان مورد مصاحبه از سوی والدین
	اغلب مصاحبه‌شوندگان نوجوان و جوان، صراحتاً والدین خود را به‌عنوان مانعی در مسیر نیل به اهداف و خواسته‌ها و علایق خود معرفی نموده و حس خوشایندی نسبت به آنان ندارند.
	سوق‌یابی جوانان و نوجوانان مورد مصاحبه به محیط‌های نامناسب اعم از فضای مجازی و حقیقی و الگویی از افراد مشهور معلوم‌الحال به‌دلیل عدم توان جذب اعضا و علی‌الخصوص فرزندان از سوی کانون خانواده.
انحراف شناختی و ادراکی در خانواده و جمع دوستان	حضور برخی از افراد به‌صورت خانوادگی (همراه همسر، خواهر، پدر، مادر و...) یا همراه دوستان و همکاران در اغتشاشات فراوانی حضور گروهی و چندنفره دوستان و یا خانوادگی در تجمعات.
اختلالات شخصیتی، مشکلات اخلاقی و رفتاری و عقده‌های درونی و روانی	ضعف در سواد رسانه‌ای و مجازی، عقده‌های درونی ناشی از فقر و مشکلات مالی و احساس تضییع در حق و حقوق آن‌ها و لزوم بازپس‌گیری حق خود
انحراف شناختی و ادراکی در خانواده و جمع دوستان (تعارض و تکثر در مراجع و منابع آموزشی و ضعف سواد رسانه‌ای)	حضور برخی پسران که غالباً دارای شغل آزاد، تحصیلات پایین و وضعیت نامناسب مالی هستند، در آشوب‌ها برای خودنمایی در مقابل جنس مخالف و همچنین اقداماتی همچون عکس گرفتن از تنوی روی بدن و انتشار آن در فضای مجازی
	بسیاری از مصاحبه‌شوندگان دارای عقده‌های روانی از قبیل عقده‌های جنسی، افسردگی کانون خانواده، ناامیدی نسبت به آینده، عدم تفریح در کودکی، تحقیر و تمسخر اطرافیان، وضعیت نابسامان خانواده یا بعضاً تقید افراطی دینی پدر و

مادر و غفلت از بچه‌ها و... می‌باشند.

افزایش سطح تحریک‌پذیری، کنش‌گری، ریسک‌پذیری و کاهش آستانه تحمل نوجوانان و جوانان ناشی از (زیست شبکه‌ای) و تأثیرات فضای دیجیتال
کاهش سطح تاب‌آوری و افزایش سطح تحریک‌پذیری و پرخاشگری

برخی افراد صرفاً از روی کنجکاوی، ماجراجویی، هیجان‌طلبی و فضای احساسی تجمعات، در اغتشاشات حضور پیدا کرده و بعضاً اقدامات تخریبی انجام داده‌اند و مخالفت ایدئولوژیک با نظام نداشته و به‌صورت برنامه‌ریزی‌شده برای برهم‌زدن امنیت جامعه اقدام نموده‌اند و موضع آن‌ها هنگام توجیه نیز اقرار به اقدامات اشتباه بوده است؛ لذا ضمن ابراز ندامت و پشیمانی، طلب عفو، آمادگی خود را برای هرگونه همکاری و جبران خطای خود اعلام کردند و تعهد به عدم تکرار دادند.

مشاهده آثار «تتو» در بدن تعداد قابل‌توجهی از افراد
ترغیب دوستان تقویت‌کننده انگیزه حضور در تحرکات میدانی هتاکانه و مخرب بوده است.
مدگرایی، پاتوق و گنده‌های دورهمی در کافه‌ها

انباشت ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی (بیکاری، اختلافات خانوادگی، خانواده در شب اغتشاش، دخترها و پسرها در هسته اولیه خود شرط‌بندی (روی مبلغ 500 هزار تومان) کردند که اگر پسرها توانستند آدم برای اغتشاش جمع کنند، دخترها حاضرند شال‌های خود را آتش بزنند. به دنبال این شرط‌بندی، حدود 200 نفر را ساعت 7 بعدازظهر در محل جمع کرده و با خنده‌ی یک نفر اقدام به آتش‌زدن شال‌ها و روسری‌ها کردند.
انباشت ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی (بیکاری، اختلافات خانوادگی، خانواده معتاد، فرزند طلاق رسمی یا عاطفی، اردوهای مختلط، شرط‌بندی و قمار، مشروبات الکلی، مواد مخدر به‌ویژه گل، خانه مجردی، قربانی خشونت و تجاوز خانوادگی، انحرافات و فساد اخلاقی، اشخاص مطلقه و...)

بیشترین فراوانی در میان مصاحبه‌شوندگان مربوط به مرتکبین یا قربانیان برخی آسیب‌های اجتماعی جدید بوده است (آلودگی به مشروبات الکلی، استعمال مواد مخدر به‌ویژه گل، فرزند طلاق، بر خورداری از خانه مستقل به‌دوراز والدین، دختران قربانی تجاوز خانگی، پدر یا مادر دارای سابقه حمل یا استفاده از مواد مخدر، فساد اخلاقی، زنان و مردان مطلقه، بیکاری و...).

شکست‌های فردی در زندگی از جمله: طلاق رسمی یا عاطفی بین والدین در خانواده‌ها، اختلافات بین والدین و تسری آن به فرزندان، بی‌توجهی سوی والدین به فرزندان، انحرافات اخلاقی، حتی تجاوزات جنسی در دوران کودکی و...
کنجکاوی، ماجراجویی، هیجان طلبی و ناآگاهی نسبت به هزینه‌های اقدامات سوء امنیتی

مدگرایی (تتو، پیرایشگاه‌ها و آرایشگاه‌ها و...)، پاتوق و گنده‌های دورهمی و کافه‌ها
مدگرایی (تتو، پیرایشگاه‌ها و آرایشگاه‌ها و...)، پاتوق و گنده‌های دورهمی و کافه‌ها

افراد مؤنث هم مطلقه، دارای مشکلات خشونت خانوادگی یا مجرد بدون قید و بند و بعضاً دارای مشکلات اخلاقی می‌باشند.

برآیند نتایج مصاحبه‌ها از افراد، گواهی بر وجود زخم‌ها و آسیب‌های کهنه فرهنگی و اجتماعی در جامعه ایرانی است که هم اکنون سرباز کرده و کشور را دچار یک فتنه آن هم از نوع فرهنگی نموده است.

بیشتر افراد، عضو گروه‌های مختلف کوهنوردی، ورزشی، طبیعت‌گردی و... می‌باشند و همین موضوع باعث شده تا همدیگر را در قالب شبکه در صحنه پیدا کنند.

اکثر این افراد، در شب‌های اغتشاش به‌منظور غلبه بر ترس و تجری حضور در صحنه اغتشاشات و درگیری بی‌محابا با مأمورین انتظامی و امنیتی و استفاده از سلاح سرد و گرم، از مواد مخدر و مشروبات الکلی استفاده کرده‌اند.

جدول شماره (2) مفاهیم و زیرمقوله‌های عقیدتی و مذهبی

زیرمقوله‌ها	مفاهیم
ارتباط نامشروع و غیرمتعارف با جنس مخالف (نامحرم)	حضور برخی افراد دارای تمکن مالی در تجمعات با انگیزه ارتباط با جنس مخالف تبدیل شدن کافه‌های مدرن و لاکچری به پاتوق و محل برگزاری جلسات محفلی برای هماهنگی اغتشاشات و فراوانی ارتباط نامشروع با جنس مخالف در بین افراد با حضور زیاد در این محافل
	حضور حداقل یک جنس مؤنث (دوست، دوست‌دختر یا همسر) در بسیاری از تیم‌های آشوب‌گر
	طیف نسبتاً قابل‌تأملی از معلمین و استادان حاضر در جمع، بی‌تفاوت، سست‌اعتقاد یا دارای زاویه با ارزش‌های دینی هستند.
دین‌گریزی، ضعف مبانی اعتقادی و عدم پایبندی به تقیدات مذهبی	همسویی برخی افراد حاضر در صحنه برای مقابله با اغتشاش با جریانات آشوب‌گر به-دلیل ضعف مبانی اعتقادی.
	مشاهده بی‌اعتقادی، دین‌گریزی، شهوت‌پرستی و انحرافات جنسی و اخلاقی در میان اغلب افراد
	بروز بعضی هتک حرمت‌ها و تابوشکنی‌های کم‌سابقه همچون سوزاندن مساجد، قرآن‌سوزی، کشف حجاب علنی و گسترده، هتک حرمت به خانم‌های محجبه و... در فضای مجازی و کشیده شدن آن‌ها به فضای حقیقی
	بخشی از دختران حاضر، سابقه تغییر اسامی مذهبی اولیه خود به اسامی غیرمذهبی دارند.
مصرف محصولات و فرآورده‌های ضدفرهنگی و ضد ارزشی	رشد شایان مراکز و کانون‌های مولد محصولات و فرآورده‌های ضدفرهنگی و ضد ارزشی و جایگزین شدن آن‌ها با مساجد و نهادهای اصیل فرهنگی و مذهبی در میان جوانان و نوجوانان مصاحبه شده.
مخالفت با حجاب و پوشش زنان	بخش قابل توجهی از افراد «حجاب» را ساخته و پرداخته ج.ا. ایران تصور می‌کنند و نه ضروری دین و امر شارع مقدس
	با حجاب و پوشش زنان مخالف‌اند، تابع شهوات و امیال جوانی خود و خواهان آزادی

مفاهیم	زیرمقوله‌ها
لجام‌گسیخته به معنای بی‌بندوباری و لاقیدی هستند.	
عدم حساسیت به کسب درآمد حلال شرعی و... در میان بخشی از مصاحبه‌شوندگان	کم‌توجهی به درآمد حلال شرعی
مشهود بودن فقر فرهنگی خانوادگی و عدم انس با محافل و برنامه‌های دینی-مذهبی فقر فرهنگی و عدم انس با محافل دینی - مذهبی	در بین برخی از مصاحبه‌شوندگان

جدول شماره (3) مفاهیم و زیرمقوله‌های شبکه‌ای - هدایتی

مفاهیم	زیرمقوله‌ها
استمرار نقش آفرینی فضای مجازی و به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی متنوع خارجی در ایجاد شبکه ارتباطات بین افراد در اغتشاشات.	
شکل‌دهی به شبکه ارتباطات اغتشاش‌گران توسط سرشبکه‌ها و لیدرهای محرک در بستر اینستاگرام و قرار دادن برخی به‌عنوان مدیر کانال‌ها و گروه‌ها برای ایجاد و استمرار جریان آشوب در خیابان‌ها.	شبکه ارتباطات با خارج کشور
دارا بودن گوشی‌های تلفن همراه پیشرفته، استفاده از «چت روم» بازی‌های آنلاین برای ارتباط با گروه دوستان، داشتن دو گوشی تلفن همراه و رایج‌بودن استفاده از فیلترشکن نزد آنان.	
اکثر افراد شناسایی‌شده از طریق VPN در اینترنت، تلگرام و واتساپ فعال بودند.	
ارائه آموزش‌های آنلاین در فضای مجازی توسط برخی بازیگران دشمن مانند «آموزشکده توانا (وابسته به وزارت خارجه آمریکا)» و شبکه‌های ماهواره‌ای در راستای سازمان‌دهی اغتشاشات مانند آموزش ساخت ابزارهای تخریب، ضدبازجویی، اقدامات در صورت بازداشت، اتصال به اینترنت در دوره قطعی آن، ارتباط امن، ترویج مقابله و به‌اصطلاح حق دفاع مشروع و...	آموزش‌های مستمر تقابلی با نظام در فضای مجازی
راهبرد اصلی برای سازمان بسیج‌کننده، اکثریت‌نمایی است و برای آن تدابیر مختلفی را به کار برده‌اند. «شبکه رسانه‌ای» نقش اصلی را در این زمینه بازی می‌کند اما نقش محوری را خرده لیدرها برعهده داشته‌اند. طیف گسترده‌ای از اقدامات از بهره‌گیری از ربات‌ها تا بین‌المللی کردن موضوع و از دیوارنویسی تا بوق‌زدن همه زاینده این راهبرد است.	نقش آفرینی شبکه رسانه‌ای و تأثیر خرده لیدرها
دستگیری رابط مالی شبکه ایران اینترنشنال که توزیع پول بین مرتب‌ترین شبکه را برعهده داشته است، در خوزستان	تأمین مالی شبکه‌ای و دریافت دستمزد و پیمانکاری
وجود موارد اقرار به دریافت دستمزد و پیمانکاری اغتشاش در بین افراد ایرانی و تبعه افغانستانی	
تهدید برخی کسب‌وکارهای اینترنتی از سوی کاربران بی‌هویت و بعضاً ربات‌ها مبنی بر توقف تبلیغات و فروش محصولات آن در صورت عدم حمایت از اغتشاشات	تهدید و ارباب کسب‌وکارهای مجازی
سازمان‌دهی افقی و نامتقارن و حاکمیت الگوی همگون در گستره اغتشاشات	سازماندهی افقی و نامتقارن اغتشاشات و
تلاش لیدرهای اغتشاش بر اتصال و پیوند میان اغتشاشات خیابانی به اعتراضات و	

مفاهیم	زیرمقوله ها
اعتصابات دانشجویی، فرهنگیان و دانش‌آموزی و صنفی و کشاندن آنان به خیابان. حضور یا کار در کافه، حلقه مشترک بسیاری از شرکت‌کنندگان در تجمعات و اغتشاشات اخیر بوده و در حوادث اخیر به پاتوق و محلی برای دوست‌یابی، ارتباط و شبکه‌سازی، تبادل ایده و نظر، برنامه‌ریزی و قرار تبدیل شده است.	نقش کافه‌ها به‌عنوان حلقه مشترک
بهره‌گیری از تجربیات اغتشاشات گذشته در شبکه‌سازی و هدایت صحنه مجموعه‌های ساختارمند غیرقانونی همچون تشکیلات معاند و ضدانقلاب پیش از این برای روز صفر، برنامه‌های متعددی را تدارک دیده و از طرق مختلف مثل کانون‌های شورشی و... در حال شبکه‌سازی بوده‌اند و مرتبطین آن‌ها یا وابستگان آن‌ها در اعتراضات شناسایی شدند. این مجموعه‌ها همچون منافقین از طریق اکانت‌های فیک و حداکثرنمایی، نقش تقویت‌کننده را داشته‌اند.	شبکه‌سازی، هم‌افزایی، ترکیب افراد شامل ضدانقلاب عمومی و پس از آن با نسبت بسیار کمتر سلطنت‌طلبان، مرتبطین نفاق، مرتبطین معصی علی‌نژاد، عناصر مارکسیست، بهایی، تجزیه‌طلب، مرتبطین رسانه‌های ماهواره‌ای و... می‌باشند.
موج‌سواری و انفاق نظر تمام گروهک‌های ضدانقلاب اعم از سلطنت‌طلب، کمونیست، تجزیه‌طلب، منافقین، ملی‌گرا در اغتشاشات به‌وجودآمده و متعلق دانستن جنبش به عموم مردم	هدایت برخی مرتبطین توسط عناصر خارج‌نشین معاند به تداوم ارتباط از طریق شبکه‌های اجتماعی و کانال‌های ارتباطی مجازی
افزایش محسوس تماس‌های تلفنی بین‌المللی متأثر از قطع اینترنت به‌ویژه از طرف سر پل‌های فعال منافقین	خارج‌نشین معاند از طریق تلفن‌های بین‌المللی، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی
هدایت اغتشاشگران توسط تعداد قابل‌توجهی از ادمین‌های مستقر در کشورهای ترکیه و کردستان عراق	

جدول شماره (4) مفاهیم و زیرمقوله‌های رفتاری

مفاهیم	زیرمقوله ها
تفکرات و رفتار «گیم مانند» برخی افراد متأثر از کثرت انجام بازی‌های هیجانی رایانه‌ای و موبایلی خارجی و الگوگیری از مشاهده حرکات اکشن مجازی (درگیری فیزیکی پر زد و خورد) و تسری آن به اقدامات میدانی (قابلیت انتخاب و به‌کارگیری سلاح‌های سرد و گرم، حمله به بانک‌ها و ATM ها و مقابله با مأمورین حفظ امنیت) مشهود بوده است. این توهّمات روانی باعث بی‌باکی و جسارت حماقت‌آمیز اغتشاش‌گران شده است؛ به‌طوری‌که خود را در جایگاه قهرمان و سوژه اصلی بازی‌ها، فناپذیر و دارای فرصت‌های مکرر عبور از شکست تصور می‌نمایند.	تأثیر از بازی‌های رایانه‌ای و موبایلی (رفتار گیم‌ری)
آمادگی برای متحمل شدن برخی هزینه‌ها همچون زخمی‌شدن در اغتشاشات یا بازداشت.	
رفتار حرفه‌ای اغتشاش‌گران در فضای مجازی و حقیقی به‌رغم صغر سنی (آموزش عملی	

زیرمقوله ها	مفاهیم
	<p>از طریق بازی‌های رایانه‌ای)</p> <p>برخی متهمین شب‌ها در محل نگهداری باهم «مافیا» بازی می‌کنند.</p>
	<p>رفتارهای پرخاشگرانه و خشونت‌آمیز افراطی و تعرض جانی نسبت به مأمورین و عناصر ارزشی و بانوان محجبه</p>
تخریب اموال عمومی و اقدامات ایدایی	<p>تخریب اموال عمومی و دولتی، راه‌بندان و آتش‌افروزی، درگیری با کارکنان نظامی و انتظامی، سمت‌گیری شعارهای هتاکانه و ساختارشکنانه علیه ارکان نظام</p>
	<p>تخریب نرم‌افزاری و سخت‌افزاری دوربین‌های کنترل ترافیک و پایش شهری</p> <p>اقدام برای ضربه‌زدن به سازمان کنترل اغتشاشات از طریق تخریب، انهدام، مضروب کردن نیروهای حاضر در صحنه، حمله به مراکز حساس نظامی یا انتظامی، اخلال</p>
همراه داشتن لوازم عملیاتی در صحنه و آمادگی اقدام در صورت بازداشت	<p>وجود چوب، چاقو، پنجه‌بوکس، کوکتل مولوتف، اسپری، بانداژ برای بستن زخم‌ها، لباس اضافه، چاقو، عینک شنا (برای مقابله با گاز اشک‌آور) در وسایل برخی از بازداشت‌شدگان، عدم حمل موبایل، پاک کردن شبکه‌های اجتماعی (با ریست فکتوری) قبل از احضار، آمادگی با استفاده از نرم‌افزارهای پیشرفته رفع فیلتر، آمادگی برای بازجویی و...</p>
	<p>طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها شامل انداختن سطل‌های زباله روی زمین، راه دادن افراد فراری به منازل و مغازه‌ها، سوارکردن افراد فراری و...</p>
	<p>در موارد متعدد، تجمع با حضور پررنگ بانوان شکل گرفته و با افزوده شدن مردان به خشونت کشیده شده و یا بر خشونت آن افزوده شده است و زنان متأثر از فضای مجازی، نقش پیشران و شتاب‌دهنده اعتراضات و اغتشاشات را بر عهده داشته‌اند (علی‌رغم اغماض تا حد ممکن در احضار زنان و دختران به‌دلیل برخی ملاحظات، باین حال میزان مصاحبه‌شوندگان جنس مؤنث قابل توجه است).</p>
زنان: آوانگارد، پیشران و شتاب‌دهنده	<p>حضور پررنگ عناصر افراطی و فمینیستی رادیکال در اغتشاشات و رشد قابل توجه حضور زنان و کنشگری فعالانه و در مواردی لیدری آنان نسبت به اغتشاشات آبان 98</p>
	<p>بهره‌گیری از رفتارهای نمادین و احساسی از سوی زنان در داخل و خارج از کشور مانند کشف حجاب، گیسوبران و روسری‌سوزان و انتشار آن در شبکه‌های اجتماعی و ماهواره‌ای</p>
	<p>پروژه کشته‌سازی و سریالی از زنان و دختران</p>
سازمان‌دهی عملیاتی اغتشاشات و تشکیل شبکه‌های محلی	<p>تیم‌لیدرهای موتورسوار که می‌توانند بعد از آتش‌افروزی اولیه به‌سرعت صحنه را ترک کنند متشکل از «لیدر اصلی، لباس‌داران، پرستاران، زاغ‌زن‌ها و خبرنگاران» هستند.</p> <p>تشکیل شبکه‌های محلی به‌صورت نامتقارن و پراکنده در بخش‌های مختلف شهری برای شعاردهی، دیوارنویسی، تظاهرات محدود، دعوت به نافرمانی و...</p>
شبکه‌های محلی نامتقارن	<p>افزایش قرارهای حضوری در پاتوق‌ها و اماکنی مانند کافه‌ها، پارک‌ها، دانشگاه‌ها و... با توجه به انسداد اینترنت و محدودیت شبکه‌های اجتماعی و اشراف بر تماس تلفنی و پیامکی</p>

مفاهیم	زیرمقوله ها
تیم‌لیدرها پس از تحریکات میدانی و ایجاد درگیری، التهاب و اغتشاش به‌سرعت از صحنه خارج شده و عموماً در صحنه اغتشاش بازداشت نمی‌شوند.	ایجاد آشوب و خروج فوری تیم‌لیدرها از صحنه
شناسایی، تهدید و افشای هویت، مشخصات، آدرس و خطوط ارتباطی افراد، اماکن، تلاش برای مرعوب‌سازی خانواده‌ها و مرتبطین نیروهای امنیتی و انتظامی	نیروهای عملیاتی و مؤثر
بایکوت کردن اعضای بسیج، سپاه، فراجا و واجا	در کنترل صحنه
شرمگین‌سازی (انتشار هویت نیروهای انتظامی، نظامی و امنیتی)، ایجاد خستگی (ادامهٔ اعتراضات، پراکندگی اعتراضات و...)، انزوای داخلی و بین‌المللی	مقابلهٔ ادراکی و فرسایشی
نفوذ در بین نیروهای بسیج یا همراه‌سازی فرزندان برخی کارکنان و بازنشستگان نظامی، نفوذ در عناصر ارزشی و انتظامی و امنیتی برای جمع‌آوری اطلاعات از مراکز امنیتی و انتظامی	خانواده‌های ایشان
حضور و نقش آفرینی اراذل و اوباش شاخص و سابقه‌دار نسبت به اغتشاشات گذشته و میدان‌داری نیت‌های بدون سابقهٔ کیفری	نقش اراذل و اوباش سابقه‌دار و نیت‌ها
افزایش تقاضا برای تهیه سلاح و برنامه‌ریزی عده‌ای از اغتشاشگران برای خرید سلاح از طریق قاچاقچیان و شبکهٔ گروه‌های سازمان‌یافته در بستر فضای مجازی برای استفاده در اغتشاشات	تأمین سلاح، مهمات و مواد ناریه
توزیع مواد آتش‌زا توسط پیک‌های موتوری در منطقه اغتشاش	
نقش پیک‌های موتوری اغذیه و پیتزافروشی‌ها در حمل و توزیع مواد آتش‌زا به منطقهٔ اغتشاش	

جدول شماره (5) مفاهیم و زیرمقوله‌های معیشتی - اقتصادی

مفاهیم	زیرمقوله ها
بخش عمده‌ای از افراد پس از فراغت از تحصیل، شغل و شأن اجتماعی مدنظر خود را نیافته یا نوجوانان دههٔ هشتادی به‌رغم مشغول بودن به تحصیل، به‌دلیل مشکلات معیشتی خانواده و تأمین بخشی از هزینه‌های خود، مجبور به اشتغال بوده‌اند که تورم و گرانی‌های چند سال اخیر در تشدید نارضایتی آنان و حضور در اغتشاش مؤثر بوده است.	اعتراض به نابسامانی‌های معیشتی و اقتصادی
وجود ذهنیت منفی علیه نظام و مسئولین به‌عنوان مقصر وضع موجود و احساس عدم برخورد مناسب با مفاسد اقتصادی از طرف حاکمیت	احساس عدم برخورد مناسب با مفاسد اقتصادی
برجسته شدن نقش کافه‌ها بیانگر چند موضوع است:	
1- از یک‌سو طبقهٔ افراد درگیر در تجمعات را نشان می‌دهد که درگیر مشکلات اقتصادی به معنی معیشت (نان شب) نیستند؛	نداشتن معضل اقتصادی شدید
2- بخشی از سبد هزینه زندگی آن‌ها به سرگرمی اختصاص دارد؛	
3- تحصیلات آن‌ها نیز بیانگر آن است که کافه‌نشینی دیگر به طبقهٔ روشنفکر یا دانشجویان دانشگاه‌های برتر اختصاص ندارد و به‌عنوان یک نیاز برای این جوانان، بخشی از درآمدها را جذب می‌کند.	

جدول شماره (6) مفاهیم و زیرمقوله‌های امنیتی - اطلاعاتی

زیرمقوله ها	مفاهیم
تأخر شناختی و ادراکی نسبت به سازمان اغتشاشات	تکثر و پیچیدگی در حوزه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، ابزار، بازیگران، روش‌ها و شگردهای سازمان‌یابی و بسیج‌کنندگی، همپوشانی امکانات و هم‌افزایی دشمن در حوزه‌های گفتمانی، نظری، روشی، مالی، رسانه‌ای و هدایت شبکه‌ای در اغتشاشات اخیر موجبات تأخر شناختی و ادراکی نسبت به الگوی نوین سازمان اغتشاشات را فراهم آورد.
ضعف و تأخر اطلاعاتی و عملیاتی در صحنه	عدم اشراف کامل اطلاعاتی و عدم دستگیری «لیدرها» و «تیم لیدرها» در میدان و ضعف اطلاعاتی و صحنه‌های اغتشاشات
ضعف در تناسب و بازدارندگی مجازات‌ها	عدم کفایت و تناسب مجازات‌های پیش‌بینی‌شده با اقدامات مجرمانه و جسورانه اغتشاش‌گران
	تأخیر در تولید روایت اولیه و روایت‌گری بهنگام از منشأ حادثه در راستای اقناع‌سازی افکار عمومی
ضعف در نوآوری و ابتکار عمل بهنگام و خلاقانه	زنانه شدن اغتشاشات و عدم ابتکار و خلاقیت در مواجهه و مدیریت صحنه در نوع برخورد با زنان آشوب‌گر
اطلاعاتی در مدیریت صحنه	نقش‌آفرینی گروه‌های هکری دشمن در مدیریت و تحریک‌آفرینی در صحنه و تأخیر در پاسخ بهنگام و عملیاتی‌های سایبری تهجمی
	تأخیر در پاسخگویی متناسب به حمله سنگین عملیات روانی و فضای مجازی توسط نهادهای امنیتی
ناآگاهی	تصور اغتشاش‌گران در مورد غیرقابل ردیابی بودن فضای مجازی توسط نهادهای امنیتی
مصاحبه‌شوندگان نسبت به توانمندی‌های فنی و قابلیت‌های ردیابی در فضای مجازی	یا تصور عدم عناوین اتهامی در خصوص فعالیت‌های سوء مجازی در بین برخی مصاحبه‌شوندگان
حضور عناصر سفید آشوب‌های قبلی	حضور تعدادی از سوزه‌های سفید نقش‌آفرین در اغتشاشات قبلی که به دلیل عدم شناسایی و برخورد نسبت به قبل جسورتر، بی‌پروا تر و آسیب‌زاتر اقدام کرده‌اند.

جدول شماره (7) مفاهیم و زیرمقوله‌های مداخله خارجی

زیرمقوله ها	مفاهیم
	فراوانی ارتباط با خارج از کشور به طرق مختلف از جمله بستگان، دوستان، همکاران، سفر خارجی و... در بین افراد مورد مصاحبه
ارتباط با خارج از کشور	ایفای نقش شهروند خبرنگاری برای شبکه‌های ماهواره‌ای بیگانه و ضدانقلاب و ارسال تصاویر اقدامات خود به منظور انتفاع مالی، خوش‌خدمتی و ایجاد سابقه برای اخذ پناهندگی، تابعیت و اقامت دائم
	هدایت اغتشاش‌گران توسط تعداد قابل توجهی از ادمین‌های مستقر در کشورهای ترکیه و کردستان عراق
نقش اتباع بیگانه	حضور فردی وابسته به سرویس زانیاری کردستان عراق در بین اغتشاش‌گران

مفاهیم	زیرمقوله ها
حضور اتباع غیرایرانی از کشورهای افغانستان، آلمان، هلند، چین یا اتباع ایرانی دارای تابعیت مضاعف سوئدی و دومینیکن	
حضور سازمان یافته و هدفمند برخی اتباع افغانستانی در اغتشاشات یکی از استان ها (با سر و روی پوشیده، راکب موتورسیکلت و مجهز به سلاح سرد (قمه، شمشیر و چاقو)).	
طراحی و پیاده سازی پروژه های نفوذ و شبکه سازی گسترده غیررسمی و هدفمند در راستای راهبرد تغییر رفتار و فروپاشی از درون مانند پروژه رهبران جوان جهانی (YGL)، سپاه اطلس، فولبرات و زیست بوم استارتاپی با منشأ سیلیکون ولی آمریکا و...	فعالیت بلندمدت و شبکه سازی دشمنان و ضدانقلاب

بحث و نتیجه گیری

ناآرامی های پاییز 1401 نوع خاصی از ناآرامی با نمودی جدید در کشور بود که حکایت از جنگ ترکیبی علیه جمهوری اسلامی ایران داشت. سبک رفتاری پیچیده، هوشمند، غیرمتمرکز، سیال، شبکه ای و اتکا با ضریب بسیار بالا بر رسانه های خارجی و شبکه های اجتماعی هم نشانی از توسعه رفتار اغتشاشگران و اتکای آنان به دلارهای بی حد و حساب و کمک های گسترده خارجی داشت. یکی از تفاوت های این مرحله از اقدام با مراحل قبلی، محله محور نمودن اقدامات خرابکارانه است که با ترفند «هزار خنجر» و هدف زدن ضربه های متعدد به پیکره نظام انجام شد. هدف از محله محور نمودن اقدامات را می توان در افزایش اثربخشی و قدرت مانور، فرسایش نیروهای کنترل کننده، عدم شناسایی لیدرها و خروج سریع از صحنه، همکاری برخی از ساکنان برای فرار معترضین، ساماندهی غیررسمی با شناخت معترضین از یکدیگر، تعرض به اشخاص و اماکن خاص، عملیات روانی علیه نیروهای عمل کننده و افراد همکار، تداوم تنش سیاسی در دانشگاه ها و ادامه اعتراضات دانشجویی با امید شعله ور ماندن اعتراضات، تداوم اقدامات فرهنگی در مدارس و تحریک نوجوانان برای کشف حجاب و اعتراضات، تلاش برای همراه سازی اصناف و ایجاد اعتراضات گسترده در حوزه های اثرگذار، منفعل کردن جریان های انقلابی و چندپاره کردن جامعه با کارهای تبلیغاتی و تکیه بر مشکلات مردم، زنانه کردن اعتراضات با هدف تهییج معترضین خلاصه کرد.

تحلیل نوع اقدامات صورت گرفته، برنامه‌ریزی اغتشاش‌گران برای تجزیه کشور را نشان می‌دهد. دشمن با ایجاد دوقطبی‌های گوناگون به دنبال اختلال در امنیت و سوریه‌سازی کشور بود. از تجارب رخ داده در سوریه به‌طور کامل در حال بهره‌برداری بود و البته آن تجارب را با سرعت خیلی بیشتر در کشور پیاده کرد. طرح‌ها و سناریوهای موجود برای انجام مقاصد دشمن عبارت است از: الف) تعمیم شتابزده مشکلات کشور به حاکمیت برای تبدیل انتقاد به نفرت (پروژه مسخ)؛ ب) رویدادسازی؛ استفاده از ابزار زن و خشونت برای تسخیر ذهن‌ها؛ ج) ایجاد جنگ در ذهن و فلج ذهنی با هدف براندازی نهایی با به‌اختیار گرفتن اراده‌ها. شگردهای دشمن در این میدان برای پیاده‌سازی این سناریوها به این شرح است: الف) اغتشاشات جنسیتی با اتکا به شعارهایی مثل «زن، زندگی، آزادی» و استفاده از زنان با برداشتن پوشش به بهانه نه به حجاب اجباری، در اماکن عمومی؛ ب) استفاده از ظرفیت جوانان با آموزش آنان در فضای مجازی برای شعارنویسی، شعارهای هنجارشکنانه و کشته‌سازی و به میدان کشیدن آن‌ها در خیابان، دانشگاه‌ها و مدارس؛ ج) فلج کردن اقتصاد کشور با تبلیغات گسترده برای تحریم‌های اقتصادی آمریکا علیه ایران، دعوت بازاریبان به اعتصابات گسترده؛ د) اتکا به قومیت‌ها و تلاش برای ایجاد اختلافات قومی و مذهبی با ایجاد دوگانه قومیتی - ایرانی یا شیعه و سنی یا ترکیب هر دو.

بررسی به‌عمل‌آمده در پرونده‌های موجود، حاکی از آن است که فعالیت اغتشاش‌گران را می‌توان در هفت بُعد دسته‌بندی نمود. این بررسی‌ها نشان می‌دهد، عوامل متعددی بر تغییر سبک زندگی و رفتار فردی و اجتماعی اغتشاش‌گران تأثیرگذار بوده است. برخی از این عوامل عبارت است از: تحریکات قومی، مذهبی، جنسیتی و سوق دادن جوانان به سمت رفتارهای هیجانی متأثر از بازی‌های رایانه‌ای، انقطاع فکری و روحی نسل جوان با والدین، ایجاد انحرافات اعتقادی به‌ویژه در نسل جوان، سوق دادن جوانان به خوشگذرانی به هر روش ممکن. از طرفی پس از تغییر سبک زندگی و بالا بردن سطح توقعات و انتظارات آنان، سعی در ناحق جلوه دادن نظام جمهوری اسلامی و عملکرد نظام شده است؛ به‌نحوی که نقطه اتکای اطلاعاتی آنان، اطلاعات، اخبار و

آموزش‌های ارائه‌شده از کانال‌های ماهواره‌ای بوده و هر نوع خبر ارائه‌شده از سوی نظام، دروغ قلمداد شده و در عمل، رسانه ملی جایگاه مرجعیت خود را از دست داده است. این موضوع باعث گردیده است که اغتشاشگران در صدد اجرای آن چیزی برآیند که در بازی‌های رایانه‌ای دیده‌اند این هیجان آن‌ها را از دنیای واقعی خارج کرده است.

یافته‌های تحقیق حاضر نشان‌دهنده تمرکز معاندان و طراحان اغتشاشات بر گروه‌های خاص تأثیرپذیر است این موضوع با یافته‌های علی‌اصغری (1400) نیز همسو است چراکه وی معتقد است بازیگران مؤثر در بحران در تبدیل بحران اجتماعی به امنیتی تأثیر دارند. این گروه‌ها (جوانان، زنان، اقلیت‌های مذهبی و قومی) هرکدام به دلایل مختلف می‌توانند تحت تأثیر تبلیغات، نسبت به نظام منفعل یا از نظام واگرا شوند. از طرفی همان‌گونه که عسگری و حسینی (1400) عنوان داشته‌اند، برخی از دلایل حضور بعضی از گروه‌های اغتشاشگر، نابسامانی‌های اجتماعی، بی‌کاری و فشارهای اقتصادی است. این علل و عوامل در افرادی که پرونده‌های آن‌ها بررسی شده است، نیز مشهود است. یآوری بافقی (1390) اثرپذیری اقدامات آرامش‌دهی ناآرامی‌های اجتماعی را منوط به حل مسئله مبتنی بر گفتمان دانسته است. یافته‌های موجود در پرونده‌های بررسی‌شده، نیز حاکی از آن است که بسیاری از افراد فعال در اغتشاشات واقعاً به دلیل آن که نسبت به خیلی از مسائل کشور توجه نبوده‌اند و از طریق افراد نخبه و صاحب نفوذ سیاسی و با آن‌ها تعامل نشده است، دست به اقدامات مخرب زده‌اند و پس از انجام توجیهات اولیه از کرده خود پشیمان شده و قول به ایجاد آرامش داده‌اند. نقش سرمایه اجتماعی در تحقیق رشادت‌جو، رضایی و میرحق‌جو (1390) بر کنترل بحران‌های اجتماعی حرف اول را می‌زند. تحقیق حاضر نیز نشان می‌دهد که جوانان، زنان و اقلیت‌های قومی و مذهبی در صورتی که تحت تأثیر تبلیغات دشمن واقع شوند، از نظام جدا شده یا لاقبل در قبال مطالبات نظام، منفعل می‌شوند و این یعنی از دست دادن سرمایه‌های اجتماعی و سخت شدن کنترل اغتشاشات و ناآرامی‌ها. یکی دیگر از عوامل مؤثر بر توسعه اغتشاشات و ناآرامی‌ها، نوع ساخت شهری است به نحوی که نقاط کور

و دور از دید دوربین‌های نظارتی و کنترلی محل‌های مناسبی برای انجام فعالیت‌های اغتشاشی بوده است. این موضوع با نتایج تحقیق وانگ (2002) همسو است.

پیشنهادها

1. اطلاعات لازم در خصوص عملکردهای امنیتی و انتظامی به میزان کافی به جامعه، به‌ویژه نسل جوان داده شود. جهاد تبیین در این زمینه باید به نحو احسن انجام شود. از طریق نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها کرسی‌های آزاداندیشی با حضور نخبگان دینی و سیاسی در بین دانشجویان به‌صورت فعال برگزار شود. در این کرسی‌ها علاوه بر معرفی پیشرفت‌های کشور، دانشجویان باید در خصوص شبهات دینی به جواب‌های اقناع‌کننده برسند.

2. در رخداد اخیر و رخداد‌های مشابه قبلی دیده شده است که اگر مردم در مورد علل و ریشه‌های یک رخداد به‌موقع توجیه نشوند، روایت‌های ساختگی متعدد از طرق مختلف به جامعه القا می‌شود و بعد از آن، نظام در موضع تدافعی قرار می‌گیرد؛ لذا به نظر می‌رسد در رخداد‌های احتمالی آتی، دستگاه‌های متولی لزوماً اولین روایت‌ها را با رعایت مصالح کشور و کلیه اصول امنیتی و حفاظتی ارائه نماید و راه را بر ارائه روایت‌های ساختگی ببندد. در این راستا باید دستگاه‌ها و نهادهای نظام به نحوی برنامه‌ریزی نمایند که ریشه یک رخداد در داخل هر دستگاهی باشد در اسرع وقت نسبت به ارائه توضیحات لازم و متقن اقدام نماید. برخی از این نوع اطلاع‌رسانی‌ها به‌ویژه در صورتی که ریشه در نهادهای امنیتی داشته باشد، نیازمند مصوبات شوراهای عالی کشور مثل شورای عالی امنیت ملی است؛ لذا باید قوانین، مقررات و شیوه‌نامه‌های لازم در این موارد تدوین و ابلاغ شود.

3. ساختارها، روش‌ها و فرایندهای اجرایی حفظ امنیت اجتماعی و عمومی نیاز به بررسی و اصلاح دارد. بر مردم‌محوری پلیس با سازماندهی‌های بدون

ساختار تأکید شود تا پلیس مجبور به اقدامات مستقیم سلبی نباشد. مجرمین و متخلفین، خود را در برابر جامعه مسئول بدانند نه در برابر برخورد های سلبی پلیس. از این رو باید با مشارکت تمامی نهادهای قانونی، طرح ارتقای امنیت اجتماعی دنبال شود و کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس شورای اسلامی این امر را با جدیت پیگیری نماید. این مهم با اتکا به گزارش های مردمی و برخوردهای سلبی به ازای شاکیان خصوصی امکان پذیر است؛ لذا پلیس امنیت عمومی باید سازوکارها و سامانه های لازم برای این کار را به تناسب مأموریت های خود فراهم نماید و توانمندی های اطلاعاتی و امنیتی پلیس نیز باید به اطلاع عموم برسد تا به پیشگیری از انواع تخلفات منجر شود. تجهیز پلیس امنیت عمومی به امکانات و ملزومات مورد نیاز برای انجام وظایف قانونی و مأموریت های محوله نظیر لباس های دوربین دار مأموران یا نصب دوربین در خودروهای گشت، از ضروریات قانونی (موضوع ماده 44 آیین دادرسی کیفری) است که باید به صورت کامل و برای همه مأموران انجام شود.

4. برنامه های کلان دشمن از طریق بازوهای امنیتی نظام رصد می شود. برای مقابله با این برنامه ها با پیش بینی سناریوهای ممکن از طریق جامعه اطلاعاتی، هم زمان با رصدهای انجام شده، برنامه ریزی های عملیاتی متناسب با مأموریت ها و شرح وظایف هر نهاد امنیتی انجام شود و نیروهای مورد نیاز، آموزش های قبل، حین و بعد از اقدام را ببینند.

سپاسگزاری

پژوهشگران بر خود لازم می دانند از خبرگان پلیس امنیت عمومی فراجا شامل کلیه مدیران و کارشناسانی که در این پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی نمایند.

احتشامی، علی؛ بیات، بهرام؛ سام‌دلیری، کاظم و شعبانی، ناصر. (1398). مدیریت بحران‌های اجتماعی ناشی از نقاط بحرانی در کلان‌شهرها. نشریه علمی پژوهش‌های دانش انتظامی دانشگاه علوم انتظامی امین، 21(4)، 79-106. قابل بازیابی از:

http://pok.jrl.police.ir/article_93556.html

احمدی، محمدحسین؛ الوند، مریم و شمسایی، مهدی. (1392). رابطه آموزش‌های واپایش اجتماعات بر مهار ناآرامی‌های شهری. فصلنامه توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی، 8(29)، 27-54. قابل بازیابی از:

http://harold.jrl.police.ir/article_12067_f1a9be6737b90bd7f687f572ecbc5a64.pdf

الیاسی، محمدحسین. (1382). عملیات روانی در شورش: نمونه کردستان (بررسی دوره زمانی 1365-1358). مجله سیاست دفاعی، 12(45)، 159-180. قابل بازیابی از:

https://dpj.ihu.ac.ir/article_202919.html

رشادت‌جو، حمیده؛ رضایی، علی‌اکبر و میر حق‌جو، مینوید. (1390). نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت بحران‌های اجتماعی کلان‌شهرهای ایران مطالعه موردی شهر رشت. مطالعات مدیریت شهری، 3(6)، 1-23. قابل بازیابی از:

https://ums.srbiau.ac.ir/article_3886.html

ستاد حقوق بشر جمهوری اسلامی ایران. (1401). مجموعه گزارش‌های توجیهی در خصوص فوت خانم مهسا امینی و اغتشاشات اخیر.

سوری، علیرضا. (1394). اصول، مبانی و رویکردهای مدیریت بحران (با تأکید بر بحران‌های اجتماعی). مدیریت بحران، 7(24)، 98-139. قابل بازیابی از:

https://cmj.ihu.ac.ir/article_201980.html

شاه‌بهرامی، فرخ‌الله. (1388). تجمعات و ناآرامی‌های سیاسی. تهران: معاونت تربیت و آموزش فراجا.

عسگری، محمود. (1399). رویکردی به ناآرامی‌های اجتماعی در جمهوری اسلامی ایران از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی). *فصلنامه علمی مطالعات بین‌رشته‌ای راهبردی*، 10(20)، 279-318. قابل بازیابی از:

https://smsnds.sndu.ac.ir/article_1157.html

عسگری، محمود و حسینی، حسینی. (1400). تبیین فرایند و معرفی عوامل وقوع ناآرامی‌های اجتماعی در ج.ا.ایران. *راهبرد دفاعی*، 19(2)، 145-178. قابل بازیابی از:

https://ds.sndu.ac.ir/article_1473.html

علی‌اصغری، محمدآقبال. (1400). بررسی علل و ابعاد امنیتی شدن ناآرامی‌های اجتماعی. *فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت‌های اضطراری*، 13(3)، 109-137. قابل بازیابی از:

https://cmj.ihu.ac.ir/article_206829.html

کرمی، حسن. (1401). طراحی الگوی انتظامی پیشگیری از شکل‌گیری اجتماعات غیرقانونی و کنترل آن. *فصلنامه انتظام اجتماعی*، 14(1)، 209-214. قابل بازیابی از:

http://sopra.jrl.police.ir/article_99844.html

متقی، ابراهیم. (1401). ایران در سند امنیت ملی آمریکا. *روزنامه دنیای اقتصاد*، 3908821. 1401/07/26.

مهری‌نژاد، سیدابوالقاسم؛ مجیدی، عبدالله و صیدی، وکیل. (1387). عوامل استرس‌زای کارکنان پایور یگان ویژه پاسداران در کنترل اغتشاشات. *مطالعات مدیریت انتظامی*، 3(1)، 27-39. قابل بازیابی از:

http://pmsq.jrl.police.ir/article_92313.html

یاوری بافقی، امیرحسین. (1390). طراحی الگوی پیش‌نگری بحران‌های اجتماعی به‌منظور پیشگیری از آنها توسط ناجا. رساله دکتری تخصصی. دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده مدیریت و حسابداری.

یاوری بافقی، امیرحسین. (1393). *الگوی ساختاری برای پیش‌نگری بحران‌های اجتماعی*. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.

Ince, A., Borén, T. & Lindell, I. (2021). After riots: Toward a research agenda on the long-term effects of urban unrest, *Journal of Urban Affairs*, 45:1, 84-101. Retrieved from:

<https://doi.org/10.1080/07352166.2021.1898284>

Snow, D. A., Vliementhart. R., & Corrigan-Brown, C. (2007). A Comparative Study of Frame Variation, *Social Forces*, 86(2), December, 385–415. Retrieved from:

<https://doi.org/10.1093/sf/86.2.385>

Wong, C. (2002). Clifford R. Shaw and Henry D. McKay, *The Social Disorganization Theory*. CSISS Classics. UC Santa Barbara: Center for Spatially Integrated Social Science. Retrieved from:

<https://escholarship.org/uc/item/47j411pr>

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی